

Interim Beleid Leefbaarheid 2012

Sociaal-Maatschappelijke Factoren

Interim Beleid Leefbaarheid 2012

Sociaal-Maatschappelijke Factoren

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	6
Hoofdstuk 1. Stuwende Krachten en Leefbaarheid	7
Hoofdstuk 2. Leefbaarheid en sociaal-maatschappelijke factoren	9
Thema 1 Gezondheid	10
Thema 2 Sociale integratie en collectieve redzaamheid	10
Thema 3 Kwaliteit voorzieningen	10
Hoofdstuk 3. Rol, inzet en instrumenten	12
Ad 1 Subsidieverlening aan Scoop, SportZeeland, het Klaverblad (inclusief Adesse) en het CZW-bureau	12
Ad 2 Beperkte subsidies aan vier kleinere organisaties, namelijk namelijk ZVKK, Zeeuws Vrouwen Platform, Scouting en Splinter	15
Ad 3 De inzet van denkkraft, netwerk en expertise zoals bijvoorbeeld het Masterplan Voorzieningen Zeeuws Vlaanderen en het Sociaal Stedenbeleid	15
Ad 4 De inkleuring van regionale en provinciale leefbaarheidsagenda's	15
Ad 5 De inzet van jeugdparticipatie, o.a. op sociaal-maatschappelijke thema's- en agenda's	16
Hoofdstuk 4. Wat mag het kosten?	17

Voorwoord

Het bevorderen van de leefbaarheid is één van de speerpunten van het provinciaal beleid. Leefbaarheid is uiteraard van belang voor de inwoners van Zeeland, maar het is ook van belang voor de economische basis van onze provincie. Onlangs verscheen er een economisch rapport over de innovatiekracht van de verschillende provincies. De provincies Drenthe en Zeeland zijn de hekkensluiters. De reden is dat er weinig jonge kenniswerkers waren. Het rapport stelt dat de leefkwaliteit van de regio een belangrijke voorwaarde is voor een goed innovatieklimaat. Een hoog niveau trekt namelijk kenniswerkers aan en maakt de regio voor nieuwe bedrijven interessant. Werken aan leefbaarheid, als basiskwaliteit van Zeeland, is daarom essentieel voor de toekomst van onze provincie.

Dit betekent een paar dingen.

Leefbaarheid is een complex begrip en daar moeten we rekening mee houden. Om een voorbeeld te geven: u vindt in deze nota acht factoren die met elkaar van belang zijn voor leefbaarheid. Eén van die factoren is gezondheid. Een leefbaar Zeeland is een gezond Zeeland. We moeten dus werken aan een gezond Zeeland. Maar dan volgt uiteraard de vraag: welke factoren bepalen gezondheid. Dat zijn er ook weer een aantal. Hetzelfde geldt voor de andere leefbaarheidsfactoren. Dit betekent is dat er veel partijen nodig zijn om ons doel, een leefbaar Zeeland, te bereiken. Geen enkele partij is in staat om al die factoren te beïnvloeden. Werken aan leefbaarheid is iets waarvoor we met elkaar verantwoordelijkheid moeten nemen.

Werken aan deze basiskwaliteit van Zeeland is ook niet iets dat volgend jaar klaar is. Het gaat om een diepte-investering en dat kost tijd. We kunnen niet de leefbaarheid in één jaar op orde hebben, zodat we weer tien jaar verder kunnen. We moeten er voldoende aandacht aan besteden.

Dit interim beleid leefbaarheid 2012 wil hier een aanzet toe geven. Vooralsnog voor een jaar, een beperkt aantal thema's en in eerste instantie samen met de gemeenten. Hiermee maken we een start en in de loop van dit proces wordt gezien hoe er een verdere verbredings- en verdiepingsslag kan worden gemaakt.

Ik ben er als provinciebestuurder klaar voor om samen met de lokale bestuurders een krachtige impuls te geven aan de leefbaarheid in Zeeland.

G.R.J. van Heukelom
Gedeputeerde Leefbaarheid

Inleiding

De Beleidsprogrammering Sociale Zorg (BSZ) loopt af aan het einde van 2011. De sportnota was gekoppeld aan de BSZ, ook die nota loopt dus af. Tot slot loopt het Integraal Jeugdbeleid (IJB) ten einde.

Tegelijkertijd wordt er naar aanleiding van het collegeprogramma 'Stuwende Krachten' gewerkt aan een overkoepelende en integrale strategische visie, waar het thema Leefbaarheid onderdeel van uitmaakt. Die visie is in de maak. Om ervoor te zorgen dat op de relevante sociaal-maatschappelijke thema's een zekere mate van continuïteit gewaarborgd is en om een start te maken met de uitvoering van het collegeprogramma, is het noodzakelijk een interim-beleidsstuk vast te stellen dat vanaf 1 januari 2012 start en geldt voor de duur van één jaar. Daarbij gaat het in hoofdlijnen vooral om de bovenlokale versterking op de terreinen zorg en welzijn, de ontwikkeling van de ziekenhuiszorg, de ambities op het terrein van sport- en jeugdbeleid en de inzet van de gelieerde instellingen. Daarnaast zijn de dwarsverbanden tussen de thema's sociaal-maatschappelijk, jeugd en sport van belang, want beleidsdoelstellingen op bijvoorbeeld het terrein van gezondheid en sport kunnen een belangrijke invloed hebben voor jongeren en vice versa.

De toonzetting van het interim beleid is duidelijk anders dan het beleid in de vorige periode en een koerswijziging ten opzichte daarvan. Veel dingen uit de vorige beleidsperiode (BSZ en IJB) doet het college niet meer. Zo is het college gestopt met de uitvoering van diverse lokale stimuleringsregelingen. We vinden het belangrijk dat de Zeeuwse gemeenten de verantwoordelijkheid voor het sociaal domein zelf vormgeven. De verschuiving van lokaal naar regionaal en provinciaal niveau is daarom een belangrijke. Maar ook de wijziging voor wat betreft inhoudelijke focus is een verschuiving. Waar de Beleidsprogrammering inzette op een grote diversiteit aan inhoudelijke thema's wordt in het nieuwe beleid gefocust op een aantal thema's met een provinciale dimensie. Voor wat betreft het instrumentarium is verder een belangrijke verschuiving dat niet het instrument van subsidies wordt ingezet, maar dat gewerkt gaat worden met investeringsprogramma's via regionale agenda's. In de eindevaluatie van de Beleidsprogrammering Sociale Zorg is overzichtelijk weergegeven wat we niet meer doen.

Het nu voorliggende tijdelijke beleidskader is afgeleid van de rollen en ambities zoals deze in 'Stuwende krachten' zijn benoemd. Het was geen optie om de Beleidsprogrammering Sociale Zorg nogmaals met één jaar te verlengen. Voor wat betreft het college doet deze optie onvoldoende recht aan de nieuwe koersbepaling, zoals verwoord in 'Stuwende Krachten'. Samengevat kenmerkt deze periode zich dus enerzijds door het bewaken van continuïteit, dat wil zeggen de lopende zaken en dossiers goed te bewaken en goede afspraken te maken met de instellingen die ze (mede)uitvoeren. Anderzijds leent deze periode zich er voor om vooruit te kijken en conform Stuwende Krachten, de sociaal-maatschappelijke thema's die van bovenlokale aard zijn, in de diverse Zeeuwse regio's te agenderen en op maat in te kleuren. Daarnaast speelt binnen de (jeugd)zorg, het sociaal beleid en de sport een aantal thema's die los van beleidsontwikkelingen veel aandacht vragen de komende periode, zoals bijvoorbeeld de visie op de ziekenhuiszorg en het Olympisch plan en de transitie van de jeugdzorg naar gemeenten.

In hoofdstuk 1 wordt kort uiteengezet welke ambities in Stuwende Krachten zijn benoemd in relatie tot leefbaarheid. In hoofdstuk 2 wordt kort toegelicht welke thema's of factoren te maken hebben met leefbaarheid en welke daarvan een sociaal-maatschappelijk opgave hebben. In hoofdstuk 3 wordt beschreven welke instrumenten daarvoor worden ingezet. Tot slot volgt in hoofdstuk 4 een overzicht met betrekking tot de middelen die we tot onze beschikking hebben en hoe we deze in willen zetten.

1. Stuwende Krachten en Leefbaarheid

De primaire focus van het college ligt op economische ontwikkeling, groei en innovatie. Het college richt zich op concurrerende en duurzame economische ontwikkeling, met behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteiten en leefbaarheid. Het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving is belangrijk om burgers, bezoekers en bedrijven te binden aan een regio. Aandacht voor de leefbaarheid wordt door het college gezien als een investering in een aantrekkelijk woon-, werk- en vestigingsklimaat en daarmee in de economische ontwikkeling van Zeeland.

De hoofdlijnen uit het collegeprogramma "Stuwende krachten" zijn ingegeven door een eigentijds profiel van de provincie dat draait om ruimte en economie en de wisselwerking tussen beide. Het provinciebestuur heeft de taak van regisseur van het regionaal ruimtelijk economisch beleid inclusief cultuur. Daarmee kiest het college voor een taakinvulling die zich primair richt op de provinciale kerntaak. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het sociaal beleid. Dit betekent dat gemeenten de primaire taak hun inwoners in staat te stellen deel te kunnen nemen aan de samenleving. De provincie richt zich op het bevorderen van de aantrekkelijkheid van het gebied als geheel. In de Randstedelijke provincies is de taakverdeling "ruimtelijk-economisch" enerzijds en "sociaal beleid" anderzijds strikter uitvoerbaar dan in een perifere, meer landelijke provincie als Zeeland.

Zeeland is door haar schaal, lage bevolkingsdichtheid en (eilanden)structuur in bestuurlijk opzicht anders dan de meeste andere provincies. De dertien Zeeuwse gemeenten dan wel de regio's/eilanden zijn onderling zeer verschillend en door het water geografisch gescheiden, waarbij er geen sprake is van grote steden zoals andere provincies die wel kennen. Door deze specifieke kenmerken is er op bovenlokale sociaal-maatschappelijke thema's toch een rol voor het provinciebestuur weggelegd. Leefbaarheid in dit leefgebied vraagt nadrukkelijk om afstemming tussen gemeenten en provincie. Zorg en welzijn behoort dus niet tot de kerntaken, maar de provincie levert in het kader van bovengenoemde rol denkkracht, (kennis van het) netwerk en expertise, zodat de Zeeuwse bestuurskracht op deze terreinen wordt versterkt.

Zeeland kent een hoge ervaren leefbaarheid. Toch is behoud en versterking hiervan geen vanzelfsprekendheid. Uit het onderzoek van Scoop "De sociale Staat van Zeeland 2009" is gebleken dat Zeeuwen in vergelijking met Nederland vaker vinden dat hun wijk of kern achteruit is gegaan. Dit duidt op een afnemende leefbaarheid. In gebieden die te maken hebben met een dalend inwonertal komt dit vaker voor dan in groeigebieden¹. Het doel is het percentage inwoners dat een vooruitgang in leefbaarheid ervaart te vergroten.

Het begrip leefbaarheid is complex en wordt door vele factoren beïnvloed. Leefbaarheid is geen puur lokale aangelegenheid. Het leven van mensen beperkt zich niet tot de wijk of de kern. Zelfs niet tot de regio of de provincie. Het gebruik van zorgvoorzieningen buiten Zeeland en het gegeven dat een groot deel van de Zeeuwse jongeren buiten de provincie gaat studeren zijn daar goede voorbeelden van. Ontwikkelingen op het gebied van demografie, wonen, mobiliteit, onderwijs, arbeidsmarkt, globalisering en digitalisering grijpen allemaal op eigen wijze in op de leefbaarheid van Zeeland.

Het college ziet de ziekenhuiszorg als een belangrijke leefbaarheids- en vestigingsfactor voor inwoners, bedrijven en toeristen. Die zorg moet op orde zijn. Kwaliteit, toegankelijkheid en bereikbaarheid zijn daarbij leidende criteria. Daartoe wordt een provinciale visie opgesteld. Een sluitend ambulancenetwerk dient de bereikbaarheid van de spoedeisende zorg te garanderen.

Het is essentieel dat Zeeland voor jongeren een aantrekkelijke provincie is om op te groeien, te wonen, studeren, werken of starten als ondernemer. Jongeren zijn nodig voor een evenwichtige bevolkingsopbouw, voor bedrijven en voor innovatie. De visie van jongeren op de toekomst van Zeeland en hun mening op het provinciaal beleid is van groot belang. Hun verfrissende denkkracht moet goed benut worden. Daarom heeft dit college ervoor gekozen, bijvoorbeeld via JouwZeeland, jongeren actief te blijven betrekken bij de vormgeving en uitvoering van ons provinciale beleid.

Op het terrein van sport wordt door het college vooral een rol gezien als het gaat om topsportevenementen en evenementen die een belangrijke bijdrage leveren aan de economie en de leefbaarheid. Het Olympisch plan kan mogelijk kansen bieden voor Zeeland en het college formuleert als ambitie om in kaart te brengen welke kansen dit zijn, passend bij Zeeland en Zeeuwse sporten. De

---

¹ Sociale Staat van Zeeland, Scoop, 2009

uitvoering van sport in relatie tot leefbaarheid ligt primair op het lokaal niveau, evenals voor sociale thema's. Maar het college ziet een provinciale rol weggelegd als het gaat om het signaleren, stimuleren en coördineren van bovenlokale aspecten en het bevorderen van samenwerking.

Het Kabinet is bezig met de voorbereiding van de overdracht van de jeugdzorgtaken van provincies naar de gemeenten. Jeugdzorg blijft – in ieder geval gedeeltelijk – een provinciale wettelijke taak tot 2016, waarbij het huidige Beleidskader eind 2012 afloopt. Voor de periode 2013 en volgende wordt in overleg met de gemeenten een nieuw beleidskader voor de jeugdzorg opgesteld. Voor de overdracht van de jeugdzorg naar gemeenten wordt bovendien een afzonderlijk plan van aanpak opgesteld.

2. Leefbaarheid en sociaal-maatschappelijke factoren

In 2009 is de Sociale Staat van Zeeland verschenen (Scoop). Naar aanleiding daarvan heeft Scoop in 2011 een verdiepend themarapport Leefbaarheid opgeleverd. In dit themarapport wordt een aantal factoren beschreven die van invloed zijn op de leefbaarheid van mensen in de provincie.

Samenvattend zijn deze factoren voor leefbaarheidsbeleid van belang:

1. Inkomen
2. Mobiliteit
3. Gezondheid
4. Sociale integratie en collectieve redzaamheid
5. Veiligheid
6. Wonen
7. Woonomgeving
8. Kwaliteit van voorzieningen

Zoals eerder aangegeven wordt een integrale benadering van bovengenoemde factoren uitgewerkt in een nader vast te stellen overkoepelende visie. Drie van deze factoren kennen een specifiek *sociaal-maatschappelijke opgave* op regionaal of provinciaal niveau. In de interim-periode willen we de sociaal-maatschappelijke thema's nader definiëren en in de regio's inkleuren. Deze drie hoofdthema's zijn:

- Gezondheid
- Sociale integratie en collectieve redzaamheid
- Kwaliteit van voorzieningen

Eerder dit jaar is de omgeving gevraagd input te leveren rond deze drie thema's. Deskundigen en stakeholders hebben bovengenoemde thema's van advies voorzien in zogenaamde werkgroepen. Deze werkgroepen hebben zich in drie bijeenkomsten gebogen over de thema's en de gesignaleerde ontwikkelingen voor de toekomst. De adviezen en verslagen van deze inhoudelijke werkgroepen vormen het basismateriaal dat zich de komende interimperiode uitstekend leent voor een nadere uitwerking en inkleuring op regionaal en provinciaal niveau.

Thema 1 Gezondheid

Gezondheid is een voorwaarde voor leefbaarheid; een voorwaarde om te leven, te werken en te spelen. Mensen met een minder goede of slechte gezondheid ervaren de leefbaarheid als beduidend minder dan gezonde mensen. Gezonde en actieve burgers dragen veel bij aan de economische en sociale vitaliteit van onze samenleving.

De uitdaging is om de Zeeuwen (zo vroeg) en zo lang mogelijk fysiek en mentaal gezond en actief te houden. Met een toename van de vergrijzing zal deze uitdaging veel inspanning vereisen. Gemeenten vervullen de centrale rol op het terrein van gezondheidsbeleid, maar de provincie heeft taken en instrumenten waarmee kan worden bijgedragen aan deze opgave. Inzet op gezondheid vraagt om verschillende (preventieve) maatregelen, gericht op het individu, gericht op de samenleving, maar ook gericht op de leefomgeving. Voor de langere termijn maakt een betere gezondheid een langere inzetbaarheid van mensen mogelijk. Dit heeft op lokaal en regionaal niveau vele voordelen:

- beginnen bij de basis: voorkomen schooluitval; behouden arbeidspotentieel;
- opvangen van de vergrijzing doordat gezonde werknemers langer kunnen werken;
- verminderen van arbeidsverzuim en structurele tekorten op de arbeidsmarkt;
- optimaal benutten van het innoverend en mentaal vermogen van de bevolking, omdat gezonde mensen beter presteren;

Het is wetenschappelijk bewezen dat sport en voldoende bewegen in belangrijke mate bijdragen aan de fysieke en mentale gezondheid van mensen. Het gaat niet alleen om sporten, maar ook om dagelijks bewegen, van lopen en fietsen naar school, werk en winkels tot traplopen, stevig wandelen en buitenspelen. De inrichting van de gebouwde omgeving kan een sterk stimulerend effect hebben op het beweeg- en verplaatsingsgedrag en daarmee de gezondheid van mensen. Alle kansen moeten worden benut om mensen te prikkelen en 'automatisch' te laten kiezen voor gezondheid, zeker waar

raakvlakken bestaan met andere beleidsterreinen zoals verkeersveiligheid, mobiliteitsbeleid, milieu, veiligheid, recreatie en zorg (integraal gezondheidsbeleid).

Samengevat is de opgave voor Zeeland de Zeeuwen van jongs af aan zo lang mogelijk fysiek en mentaal gezond en actief te houden.

Thema 2 Sociale integratie en collectieve redzaamheid

Collectieve redzaamheid gaat over de omslag van verzorging door de overheid naar eigen verantwoordelijkheid van burgers. Het vormen van een andere samenleving waarin veel minder een beroep op de overheid gedaan kan worden. Een omslag in denken en doen. Het gaat over vertrouwen en interactie tussen mensen onderling en tussen netwerken van mensen, bedrijven en overheden.

Het overnemen van verantwoordelijkheden door overheid en instituties heeft er toe geleid dat burgers op afstand zijn komen te staan. De uitdaging voor bestuurders, ambtenaren en professionals is om ruimte te geven aan die eigen kracht van burgers en deze te ondersteunen. De kracht van Zeeland zit in elke Zeeuw. Het is die kracht die gemobiliseerd moet worden.

De komende jaren zullen grote stelselwijzigingen worden doorgevoerd die uitgaan van het vergroten van de zelfredzaamheid en de collectieve redzaamheid. Met minder financiële middelen zullen de gemeenten hun rol als eerste overheid moeten waarmaken. Dat maakt het zeer relevant om als provincie te bevorderen dat gemeenten deze rol ook optimaal kunnen invullen en de bovengemeentelijke aspecten waar nodig te coördineren en de bestuurskracht te vergroten.

Het werken aan deze collectieve verantwoordelijkheid is niet alleen relevant voor het sociale domein, maar zeker ook voor veiligheid, cultuur en economie.

Op het terrein van veiligheid spelen inwoners nadrukkelijk een grote rol. Overlast, met name van jongeren, zorgt voor gevoelens van onveiligheid. Het er van op aan kunnen dat je burens helpen in geval van nood, draagt bij aan (gevoelens van) veiligheid. Ook hier geldt dat burgers individueel en als collectief een belangrijker rol hebben.

Cultuur is een belangrijke smaakmaker en bron van vertrouwen en interactie, maar ook een economische factor van belang. Het Watersnoodmuseum was nooit gerealiseerd zonder het initiatief van vrijwilligers. Inmiddels is het een trekker voor toeristisch Zeeland. Collectieve redzaamheid kan via trots en het verhaal van de regio, kern of wijk het verschil maken, ook economisch gezien.

Het hebben van een sociaal netwerk kan een belangrijke bijdrage leveren aan de collectieve redzaamheid. Deelname aan het verenigingsleven of onderdeel uitmaken van een geloofsgemeenschap vormen vaak een sociaal netwerk, waardoor mensen geïnspireerd raken en vandaar uit ook vorm geven aan het leven. In dorpen of wijken waar verenigingen en geloofsgemeenschappen een belangrijke rol vervullen zijn vaak nog hechte gemeenschappen met veel onderlinge solidariteit. Toekomstig beleid moet gericht zijn op groepen die buiten een sociaal netwerk (dreigen te) vallen, zoals bijvoorbeeld mensen die eenzaam zijn.

De rol van sociale media en de mogelijkheden van digitalisering bij het vergroten van collectieve redzaamheid dienen onderzocht en benut te worden. Voor overheden is die benutting niet vanzelfsprekend in de beleidsuitvoering.

Sport- en beweegactiviteiten kunnen een belangrijke rol spelen bij de sociale integratie en collectieve redzaamheid. Immers, fysiek actief zijn heeft ook te maken met het kunnen benutten van diensten, het kunnen opzoeken van vrienden of bekenden, het kunnen meedoen aan activiteiten en het kunnen deelnemen aan het sociale leven. Daarmee kan sport een belangrijk bijdrage leveren in het tegengaan van eenzaamheid en overlast van jongeren.

Samengevat is de opgave voor Zeeland de collectieve redzaamheid van burgers te vergroten.

Thema 3 Kwaliteit voorzieningen

Een opgave voor Zeeland is te komen tot een duurzame voorzieningenstructuur voor onderwijs, cultuur, zorg, sport en welzijn. Duurzaam wil zeggen: exploitabel en aansluitend bij de behoeften van de gebruikers en toekomstige gebruikers op lange termijn. Een kwalitatief goed voorzieningenniveau is een essentiële voorwaarde voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat van Zeeland.

De betekenis van de lokale voorzieningen is veranderd. Zeeland heeft veel voorzieningen, maar de kwaliteit ervan blijkt niet altijd hoog. De aanpak in Zeeuws-Vlaanderen (Masterplan Voorzieningen) maakt duidelijk dat bereikbaarheid en kwaliteit bij de huidige spreiding niet optimaal zijn. Nadruk ligt veelal nog op instandhouding en kwantiteit. Gemeenten zijn hiervoor samen met maatschappelijke instellingen verantwoordelijk en zullen de toekomstige voorzieningenstructuur moeten bezien. De urgentie van het vraagstuk wordt versterkt door demografische ontwikkelingen zoals krimp, vergrijzing en ontgroening en veranderende trends. Hierbij valt te denken aan de snelle ontwikkeling van social media en de digitalisering van fysieke voorzieningen. Deze trends zorgen voor een steeds veranderende opgave. Deze vraagstukken spelen op bovenlokaal, regionaal en provinciaal niveau en vragen om afstemming en planvorming op deze schaal.

Er worden minder kinderen geboren. Jongeren trekken weg. Dit heeft gevolgen voor de voorzieningen gericht op deze doelgroep. Jongeren zijn nodig voor een evenwichtige bevolkingsopbouw, voor bedrijven en voor innovatie. Het is daarom van groot belang dat er door overheden gezamenlijk keuzes gemaakt worden om centrale, kwalitatief hoogwaardige en goed bereikbare voorzieningen voor deze doelgroep te behouden of te realiseren, zodat de jeugd zich optimaal kan ontwikkelen en ontplooiën. Het mobiliteitsprobleem (bereikbaarheid van deze voorzieningen) voor met name de jeugd tot 18 jaar is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Door het inzetten van een breed palet aan strategieën kan Zeeland komen tot een betere afstemming en slimmere organisatie van tijd en plaats van arbeid en dienstverlening. Door daarbij rekening te houden met de behoeften van werkgevers en werknemers, vermindert de tijdsdruk die burgers in toenemende mate ervaren. Het draagt bij aan een betere combineerbaarheid van werk en privé (waaronder de toegankelijkheid van voorzieningen) over de gehele levensloop en, in het verlengde daarvan, een grotere arbeidsdeelname en duurzame, optimale arbeidsinzet van werkenden.

Sport en cultuur in relatie tot voorzieningen krijgen aandacht binnen dit thema. Er is een verschuiving nodig van kwantiteit naar kwaliteit en er is een behoefte aan een spreiding van sport- en cultuurvoorzieningen die recht doet aan regio's, rekeninghoudend met trends in sport en cultuur. Niet nabijheid, maar het uitgangspunt van bereikbaarheid en kwaliteit zijn daarbij leidend.

Binnen dit thema vraagt ziekenhuiszorg specifieke aandacht. Ziekenhuiszorg is een belangrijke leefbaarheids- en vestigingsfactor voor inwoners, bedrijven en toeristen. Die zorg moet op orde zijn. De planbare en spoedeisende ziekenhuiszorg moet op een goed kwaliteitsniveau zijn en blijven. De criteria kwaliteit, toegankelijk en bereikbaarheid – zoals door de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn benoemd – zijn daarbij leidend. De specifieke schaal, ligging en geografische structuur van Zeeland maken de bestuurlijke opgave op dit terrein specifiek 'Zeeuws'. Daarnaast heeft Zeeland te maken met vergrijzing en ontgroening. Deze ontwikkelingen brengen verschillende problemen met zich mee. Specifiek voor de zorg betekent het dat het aantal gebruikers van de zorg gaat stijgen en bovendien wordt de zorgvraag complexer. Daar staat tegenover dat er minder jongeren zijn om te werken in de zorg. Dit betekent dat er een druk komt op de zorgverlening en de uitgaven voor de zorg flink zullen stijgen. Deze ontwikkelingen stellen daarmee eisen aan zorg en welzijn, maar ook aan de arbeidsmarkt en de diversiteit aan woningen. Er zijn dus initiatieven nodig om voldoende zorgcapaciteit te realiseren (woon-zorg, intramuraal). Als vervolg op 'Zeeland woonzorgland' en in het kader van hoogwaardige kwalitatieve voorzieningen is het noodzakelijk te inventariseren en na te gaan of de zorgcapaciteit kwantitatief en kwalitatief (spreiding) aansluit bij de groei van het aantal ouderen. De ontwikkelingen in de zorg manifesteren zich niet alleen in de ouderenzorg, maar ook in de gehandicaptenzorg en de geestelijke gezondheidszorg. Door in te zetten op preventie wil het college de druk op de zorg te verlagen.

De Provincie vervult een signalerende, initiërende, faciliterende en soms coördinerende rol op gebied van zorg. Met het opheffen van de zorgkantoren zal de marktwerking in de AWBZ toe gaan nemen. Het belang van samenwerking neemt hierdoor sterk toe. Tevens is het van belang dat de Zeeuwse patiënten hun zorg zoveel mogelijk in onze provincie kunnen krijgen. Door een sluitend ambulancenetwerk dient de bereikbaarheid van de spoedeisende zorg te zijn gegarandeerd.

Samengevat is de opgave voor Zeeland te komen tot een duurzame voorzieningenstructuur, dat wil zeggen exploitabel en aansluitend bij de behoeften van de gebruikers en toekomstige gebruikers en provinciaal hoogwaardige voorzieningen te behouden of te creëren.

3. Rol, inzet en instrumenten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de rol, de inzet en de instrumenten gedurende deze interim beleidsperiode.

Rol en inzet

We werken op basis van een eigen ambitie aan het vergroten van de leefbaarheid in Zeeland. Omdat het percentage Zeeuwen dat een achteruitgang in ervaren leefbaarheid ervaart, groter is dan het landelijke gemiddelde is de doelstelling om de achteruitgang in ervaren leefbaarheid te verkleinen. We streven ernaar het Zeeuwse percentage ervaren achteruitgang in leefbaarheid van 21 % terug te brengen naar 10 %.

Op het sociale terrein zien we vooral een provinciale rol in de zin van signaleren, stimuleren, het bevorderen van samenwerking en waar nodig coördineren van bovenlokale aspecten. De provincie levert voornamelijk denkkraft, (kennis van het) netwerk en expertise, zodat de (gezamenlijke) bestuurskracht van gemeenten op deze sociaal-maatschappelijke vraagstukken toeneemt. Uitgangspunt is dat de provincie deze taken vervult op incidentele basis, desgevraagd en met minimale inzet van middelen en personeel. Deze rol wordt onder meer vormgegeven door participatie van de provincie in het verband van het College voor Zorg en Welzijn (CZW).

Deze inzet wordt ontleend aan de succesvolle aanpak bij het Masterplan voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen en de aanbevelingen over de methodiek van het Zeeuws model, die ook door de commissie Calon² positief zijn beoordeeld. De commissie adviseert enerzijds het Zeeuws model vooral te laten werken op het zorg- en welzijnsdomein. Anderzijds adviseert zij ons de kracht van het bundelen van expertise en kennis vooral te behouden. Daarom richten we ons op het leveren van vooral denkkraft, netwerk en expertise. We zetten in op het toepasbaar maken van de kennis over leefbaarheid en op het versterken van informatie-uitwisseling.

Instrumenten

Voor de borging van de continuïteit en de ontwikkeling van het beleid staat het college een aantal instrumenten ter beschikking:

1. Subsidieverlening aan Scoop, SportZeeland, het Klaverblad (incl. Adesse) en het CZW-bureau.
2. Bepaalde subsidies aan vier kleinere organisaties, namelijk ZVVK, Zeeuws Vrouwen Platform, Scouting en Splinter.
3. De inzet van denkkraft, netwerk en expertise in processen zoals bijvoorbeeld het Masterplan Voorzieningen Zeeuws Vlaanderen en het Sociaal Stedenbeleid.
4. De inkleuring van regionale en provinciale leefbaarheidagenda's.
5. De inzet van jeugdparticipatie, o.a. op sociaal-maatschappelijke thema's- en agenda's.

Ad 1 Subsidieverlening aan Scoop, SportZeeland, het Klaverblad (incl. Adesse) en het CZW-bureau

De provincie maakt gebruik van haar gelieerde en gesubsidieerde instellingen om provinciale doelstellingen te realiseren. De provincie stuurt op resultaten met behulp van prestatieafspraken. De afspraken zullen ingericht worden op bijdragen aan bovengenoemde thema's en onze rol daarin. Vooralsnog handhaven we het beleid inzake de gelieerde instellingen in afwachting van de uitkomsten van binnenkort te houden audits.

Scoop

Scoop is het Zeeuws kennis- en ontwikkelingsinstituut op sociaal en cultureel gebied. Scoop vervult daarnaast taken op het gebied van jeugd, onderwijs, wonen, economie, water en bevolkingsontwikkeling.

Het maakt werk van de sociale en culturele situatie in Zeeland op basis van permanente monitoring en onderzoek. Van Scoop verwachten we signalering, informatie en adviezen over ontwikkelingen in de Zeeuwse samenleving. Dat dient te resulteren in waardevolle adviezen voor de Provincie Zeeland, de dertien Zeeuwse gemeenten, gelieerde instellingen en maatschappelijke organisaties. Daarmee levert

---

² Eindrapport commissie Calon, bestuurskrachtonderzoek 'Ruimte voor verbeelding', februari 2011

Scoop gedegen bouwstenen aan voor beleidsontwikkeling die van belang zijn voor de toekomst van Zeeland.

Scoop kent drie taken, die onlangs nader zijn gedefinieerd:

1. Onderzoeksfunctie (Sociaal Cultureel Planbureau Zeeland)

In deze functie gaat het om onderzoek, evaluaties, verkenningen en analyses naar onderwerpen en vraagstukken op verschillende werkterreinen die van belang zijn voor de toekomst van Zeeland.

2. Projectrealisatie

In deze functie gaat het om projecten realiseren én concreet laten zien wat het rendement en de (leer)ervaringen van deze projecten zijn. Uitgangspunt daarbij is dat lokale, gemeentelijke activiteiten niet passen in het takenpakket van Scoop, tenzij gemeenten daar zelf opdracht toe geven en dit zelf financieren. Dit geldt in het algemeen voor structurele, uitvoerende en ondersteunende taken en voor taken die omschreven kunnen worden als (individuele) belangenbehartiging.

3. Innovatie

Deze functie moet meer gezien worden als een rol dan een activiteit. Het gaat om het zoeken en invoeren van nieuwe mogelijkheden, ideeën, oplossingen, diensten en processen. Het uitgangspunt is dat deze functie/rol nadrukkelijk gekoppeld wordt aan belangrijke maatschappelijke thema's voor Zeeland.

Gemeenten zijn de eerste partij op het sociale terrein. De provinciaal bekostigde taken van Scoop liggen in het verlengde van de provinciale taken rond leefbaarheid en maatschappelijke ontwikkeling. Soms voert Scoop provinciale opdrachten zelfstandig uit, maar vaker werkt Scoop hierin samen met andere dragende instellingen en kennisinstituten in Zeeland, zoals de GGD Zeeland, Roosevelt Academy en Hogeschool Zeeland. Werkzaamheden hebben voornamelijk een incidenteel karakter. De monitorfunctie vormt hierop een uitzondering vanwege het permanente karakter van dit instrument.

Scoop en de Zeeuwse Bibliotheek zijn samen op weg naar een nieuw Kennis- en Informatieplatform voor Zeeland. Deze verschillende taken en functies van ZB en Scoop vormen een goede basis voor dit nieuw te ontwikkelen kennis- en informatieplatform. Ook de gezamenlijke huisvesting levert interessante perspectieven en voordelen op. Aan de samenwerking met de Zeeuwse Bibliotheek geven we een vervolg door actief mee te denken over mogelijke besparingen en veranderingen in het profiel van Scoop.

SportZeeland

SportZeeland is het Zeeuws kennis- en ontwikkelingsinstituut op sportgebied. SportZeeland vervult taken op het gebied van sport & bewegen voor jongeren, senioren, het onderwijs, gehandicapten en in relatie tot de bevolkingsontwikkeling. Daarnaast voert zij het Olympisch Netwerk Zeeland uit van waaruit ondersteuning van talenten plaatsvindt.

Het maakt werk van de sport- en beweegsituatie in Zeeland. Van SportZeeland verwachten we signalering, informatie en adviezen over ontwikkelingen m.b.t. sport- en beweggedrag in de Zeeuwse samenleving. Dat dient te resulteren in waardevolle adviezen voor de Provincie Zeeland, de dertien Zeeuwse gemeenten, gelieerde instellingen en maatschappelijke organisaties. Daarmee levert SportZeeland bouwstenen aan voor beleidsontwikkeling die van belang zijn voor de toekomst van Zeeland.

In tegenstelling tot de overige gelieerde instellingen, staat de wisselwerking tussen markt en door de Provincie Zeeland gefinancierde steunfunctietaken (50/50) centraal in het opereren van SportZeeland. Projecten die SportZeeland concreet uitvoert voor derden (o.a. gemeenten) zijn betaalde dienstverlening. Deze ontwikkeling biedt kansen. Sport en gezond gedrag zijn alom in de maatschappij aanwezig en vertegenwoordigen een volwaardige bedrijfstak. Om de ontwikkelkansen te benutten, zal Sport Zeeland zich (nog) sterker als adviescentrum sport en bewegen moeten profileren, dat op profit-basis kan werken. Voor de provinciale subsidie aan SportZeeland maken we specifieke prestatieafspraken.

Klaverblad (en Adesse)

Het Klaverblad behartigt op provinciaal niveau de belangen van cliënten van zorg- en dienstverlening. De wettelijke basis is hier niet zozeer de WMO, maar het patiënten-consumentenbeleid, zoals dat naar de provincies is gedecentraliseerd.

Een stelsel van (gezondheids)zorg dat aansluit bij de behoefte van de Zeeuwse bevolking is een belangrijke factor voor leefbaarheid. Wij verwachten van Het Klaverblad dat zij dit gebruikersperspectief inbrengen bij zorgverzekeraars, zorgaanbieders, overheden en instanties. Het bevorderen van de inclusieve samenleving is hier een integraal onderdeel van.

De gezondheidszorg wordt steeds meer een zaak tussen zorgverzekeraars en zorgaanbieders. Dit levert risico's op voor de perifeer gelegen gezondheidszorg, zoals in Zeeland. Van het Klaverblad verwachten we dat zij signalen over de bereikbaarheid, patiëntgerichtheid en kwaliteit van de gezondheidszorg verzamelt en daarover rapporteert. Ook over systeemwijzigingen die voor Zeeland ongunstig (kunnen) uitpakken zal het Klaverblad in Zeeland 'aan de bel' moeten trekken.

De komende jaren zal een aantal 'voorzieningen' uit het verzekeringspakket worden overgeheveld naar de WMO. Gemeenten zijn dus steeds meer aanspreekbaar op 'zorg', zelfs als deze bovengemeentelijk of regionaal wordt georganiseerd. De WMO-raden worden daarom een steeds belangrijker partner. Van het Klaverblad verwachten we daarom dat zij een aanbod doet aan de WMO-raden voor een ondersteuning op regionaal niveau.

Van het Klaverblad verwachten we een kritisch-opbouwende rol naar gemeenten. Dienstverlening aan individuele gemeenten wordt in rekening gebracht. Opdrachten die zowel het gemeentelijk als het provinciaal doel dienen worden slechts deels door de provincie betaald.

Voor de ondersteuning van bestaande doelgroepen en hun categorale organisaties (achterbannen) van het Klaverblad is het regio- of provincieniveau de logische maat.

Adesse zal de komende beleidsperiode fuseren met het Klaverblad. De 'werksoort' SENSOR kan de rol van het Klaverblad versterken voor wat betreft de signalerende functie. Uiterlijk in 2012 verwachten we hierover een integratie-rapport van de nieuwe organisatie.

Adesse omvat allereerst een uitvoerende taak. Dat geldt ook voor de Kindertelefoon. Het provinciaal belang zien we in het feit dat dankzij deze activiteiten leemten en problemen in het aanbod aan zorg- en dienstverlening kunnen worden gesignaleerd, een taak die prima past bij het Klaverblad. De uitvoerende taken horen meer bij gemeenten thuis. Dit betrekken we in de besprekingen met gemeenten.

Het Klaverblad vervult een directe functie voor de Zeeuwse bevolking. Het is een onafhankelijk informatiepunt voor alle Zeeuwse zorgvragers. Klaverblad informeert het algemeen publiek over zorg- en dienstverlening vanuit het zorgvragersperspectief.

CZW-bureau

Voor het College Zorg en Welzijn, waarin de dertien gemeenten en de provincie zijn vertegenwoordigd, wordt via het CZW bureau de beleidsvoorbereiding en uitvoering vorm gegeven. Het CZW Bureau is in 2009 opgericht. Het gaat om de invulling van:

- De gemeentelijke antidiscriminatievoorziening; Anti Discriminatie Bureau Zeeland;
- Huiselijk Geweld/ Huisverbod;
- Mantelzorgondersteuning;
- Project Jeugd en Alcohol (tijdelijk);
- Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang (namens de centrumgemeente).

Daarnaast is de ambtelijke ondersteuning van het provinciale College Zorg en Welzijn ondergebracht bij het CZW bureau.

De maatschappij verandert voortdurend; de ontgroening en de vergrijzing in Zeeland heeft sterke invloed op de leefbaarheid in onze provincie. Dat betekent dat de vraag naar (WMO) zorg en diensten steeds aan verandering onderhevig is. Maar ook de regelgeving en de financiering wijzigen met grote

regelmaat, bijvoorbeeld de wet meldcode huiselijk geweld, wetgeving over jeugdzorg en de AWBZ. Om deze wijzigingen zichtbaar te maken en gemeenten voor te bereiden op aanstaande veranderingen beoogt het CZW Bureau deze ontwikkelingen bij te houden en door te vertalen naar de deelnemende gemeenten.

Ad 2 Beperkte subsidies aan vier kleinere organisaties, namelijk ZVVK, Zeeuws Vrouwen Platform, Scouting en Splinter

Vanwege onze gewijzigde rolopvatting gaan we in de komende periode terughoudend om met subsidies voor kleinere vrijwillige organisaties. Voor specifieke projecten en eenmalige activiteiten stellen we geen nieuwe subsidieregeling meer in. Met de volgende organisaties onderhouden we meerjarige subsidiërelaties: de ZVVK, Scouting Zeeland, Splinter, het Zeeuws Vrouwenplatform en de Maand van de Vrijheid. Het komende jaar doen we onderzoek naar de rol die ze hebben in het kader van leefbaarheid.

Ad 3 De inzet van denkkraft, netwerk en expertise in processen zoals bijvoorbeeld het Masterplan Voorzieningen Zeeuws Vlaanderen en het Sociaal Stedenbeleid

Voor bovenlokale en regionale processen zoals bijvoorbeeld het Masterplan Voorzieningen Zeeuws Vlaanderen en het Sociaal Stedenbeleid heeft de provincie de afgelopen periode een taak ingevuld die past bij de rol zoals het college die beschrijft. Deze processen zijn niet klaar en worden in 2012 voortgezet. De provinciale rol richt zich op het regionaal niveau en het versterken van de bestuurskracht van gemeenten in deze processen. Dat is een rol die in de interimperiode vorm krijgt conform het uitgangspunt: incidenteel en met beperkte inzet van middelen en personeel.

Ad 4 De inkleuring van regionale en provinciale leefbaarheidagenda's

In Zeeland werken veel instellingen, organisaties en burgers met veel inzet aan (aspecten van) leefbaarheid. Dat moet zo blijven, maar de uitwisseling en coördinatie ervan moeten en kunnen beter. Daardoor wordt het resultaat van inspanningen beter en ontstaat er een samenwerken aan leefbaarheid. Het is mede daarom noodzakelijk dat een goede match met gemeenten en maatschappelijke instellingen in de regio ontstaat.

Voortvloeiend uit de in de vorige paragraaf genoemde rollen, wordt per regio geïnventariseerd welke agenda op sociaal maatschappelijk terrein in relatie tot leefbaarheid (de drie thema's) is op te stellen. Vanuit deze agenda willen we partijen verbinden en stimuleren allianties aan te gaan om specifieke projecten tot stand brengen. Zoals eerder aangegeven is er in 2011 al veel basismateriaal aangeleverd door werkgroepen over de drie thema's.

Vanuit praktische overwegingen wordt gestart in de drie regio's Zeeuws-Vlaanderen, Oosterschelderegio en Walcheren met het opstellen van regionale leefbaarheidsagenda's. Vanuit de regio's kan geïnventariseerd worden welke thema's prioriteit hebben en per gebied om een ander accent vragen. Daarna kan bezien worden of deze thema's een Zeeuwse schaal kennen. Maar er zijn meerdere schaalniveaus mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan de schaal van de Zeeuwse steden, de kustgemeenten, de plattelandsgemeenten, etc., etc.

Doel is regionale leefbaarheidsopgaven te benoemen. Het college wil bij de uitwerking van die opgaven met verschillende instrumenten inzetten. Door het faciliteren en stimuleren van (nieuwe) samenwerkingsverbanden, door de eigen inzet van netwerk, denkkraft en expertise en door een regionaal investeringsprogramma te koppelen aan bijvoorbeeld innovatieve experimenten met een regionaal of provinciaal draagvlak. Daarbij zijn allereerst gemeenten gesprekspartners, maar in een later stadium worden agenda's samengesteld met maatschappelijke partijen in de regio.

Op provinciaal niveau zal aandacht moeten uitgaan naar opschaling waar nodig tot het provinciale niveau, naar monitoring en naar de uitwisseling van informatie.

Voor de doelgroep jeugd hebben provincie en gemeenten zich in oktober 2010 tijdens een conferentie over jeugdbeleid reeds gezamenlijk uitgesproken om een 'Zeeuwse jeugdagenda' op te stellen. Het gaat hierbij om onderwerpen op het gebied van (preventief) jeugdbeleid die een gezamenlijke regionale of provinciale aanpak vragen.

De financiële middelen die in 2012 beschikbaar zijn voor leefbaarheid zetten we gericht in op basis van de leefbaarheidsagenda's, en blijven daarbij aanvullend op de verantwoordelijkheden van lokale partijen.

Daarbij zien we het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van partijen om waar nodig extra financiële middelen te vinden in bijvoorbeeld Europese programma's.

Ad 5 De inzet van jeugdparticipatie, o.a. op sociaal-maatschappelijke thema's en agenda's

De Provincie Zeeland heeft een goed en uitgebreid netwerk opgebouwd van jongeren die actief meedenken met de Provincie over provinciale onderwerpen. In de komende periode zal het college het provinciaal netwerk van jongeren (jongerendenktanks) dan ook actief blijven betrekken bij het verder invullen van het beleid en de uitvoering van onze provinciale kerntaken.

Bij het opstellen en uitvoeren van de leefbaarheidsagenda's (incl. de Zeeuwse jeugdagenda) kan het provinciale netwerk van jongeren (JouwZeeland) actief betrokken worden. De visie van de Zeeuwse jeugd op de toekomst van Zeeland en hun mening over het provinciaal beleid is van essentieel belang. Niemand beter dan de jeugd zelf kan aangeven waar kansen liggen voor deze groep.

4. Wat mag het kosten?

Beschikbare budgetten:		
Onderwerp		2012
1. Leefbaarheidsagenda's, bestaande uit ³ :		950.000
- <i>Prioriteit leefbaarheid</i>		700.000
- <i>Prioriteit jongerenparticipatie</i>		250.000
2. Sport		549.300
- <i>Provinciale topsportevenementen</i>		49.300
- <i>Prioriteit topsportevenementen / Olympisch Plan</i>		500.000
3. Provinciale instellingen ⁴		6.089.100
4. Overige verplichtingen, bestaande uit:		202.500
- <i>Subsidies kleinere organisaties</i> ⁵		53.000
- <i>Maand van de vrijheid</i>		55.500
- <i>Integraal jeugdbeleid</i>		94.000
5. Subsidie samenwonen Scoop/Zeeuwse Bibliotheek (is reeds verleend)		480.000
6. Koploperschap tijdenbeleid		50.000
7. Project sociaal Stedenbeleid		154.000
8. Project Zeeuws model gezondheidszorg		15.000
9. - nog beschikbare structurele middelen Beleidsprogrammering Sociale Zorg: - reeds aangegane verplichtingen i.v.m. verleende subsidies:		442.500 633.000
10. Apparaatskosten/overhead programma 1 Leefbaarheid		2.061.900
11. Totaal budget programma 1 Leefbaarheid		11.627.300

³ Inzet van de financiën kan plaatsvinden na opstelling van de leefbaarheidsagenda's

⁴ Betreft subsidies aan Scoop, SportZeeland, Het Klaverblad, Adesse en het CZW-bureau.

Bezuinigingstaakstelling is al toegepast op bedragen voor gesubsidieerde en gelieerde instellingen

⁵ Betreft subsidies aan Splinter, ZVKK, Zeeuws Vrouwen Platform en Scouting.

COLOFON

Uitgave
Provincie Zeeland

Coördinatie
Provincie Zeeland,
directie SBO

Foto omslag:
Nico Out

Prepress / Print
Provincie Zeeland,
Afdeling I&D

December 2011